

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ

імені адмірала Макарова

Факультет екологічної та техногенної безпеки

Кафедра екології та природоохоронних технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Слободян С. О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Правова охорона об'єктів навколишнього середовища

Legal protection of environmental objects

рівень вищої освіти бакалавр

тип дисципліни обов'язкова

мова викладання українська

Миколаїв, 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, освітньої програми «Екологія та охорона навколишнього середовища».

“ 24 ” 08 2021 року. – 19 с.

Розробник: Магась Наталія Іванівна, канд. техн. наук, доцент.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми «Екологія та охорона навколишнього середовища» Трохименко Ганна Григорівна, докт. техн. наук, професор

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» розглянуто на засіданні кафедри екології та природоохоронних технологій

Протокол від № 1 від “ 25 ” 08 2021 року.

Завідувач кафедри

Трохименко Г.Г.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» розглянуто Методичною комісією факультету екологічної та техногенної безпеки

Протокол від № 7 від “ 25 ” 08 2021 року.

Голова

Літвак С. М.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Лабарткава А.В.

Робоча програма навчальної дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол від № 7 від “ 26 ” 08 2021 року.

Голова НМР НУК

Трушляков Є.І.

Зміст

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	5
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування.....	16
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	16
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	23
9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	24
10. Рекомендовані джерела інформації.....	25

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» є складовою частиною нормативно-методичного забезпечення навчального процесу за галуззю знань 10 «Природничі науки» та належить до дисциплін професійної підготовки.

Анотація

«Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» це комплексна дисципліна, яка необхідна майбутнім фахівцям в їхній подальшій професійній діяльності і спрямована на формування у них необхідного рівня знань та умінь з питань визначення та класифікації об'єктів навколишнього середовища та їх правової охорони.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є поняття об'єктів правової охорони навколишнього середовища, основні принципи їх правової охорони, еколого-правова термінологія, норми екологічного права по відношенню до об'єктів навколишнього середовища.

Ключові слова: об'єкти правової охорони, навколишнє середовище, природні ресурси, норми екологічного права.

Abstract

«Legal protection of environmental objects» is a complex discipline that is necessary for future professionals in their further professional activities and is aimed at forming the necessary level of knowledge and skills in the definition and classification of environmental objects and their legal protection.

The subject of study of the discipline is the concept of objects of legal protection of the environment, the basic principles of their legal protection, ecological and legal terminology, norms of ecological law in relation to objects of the environment.

Key words: objects of legal protection, environment, natural resources, norms of ecological law.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -4	Галузь знань: 10 Природничі науки	Обов'язкова	
Модулів –1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	Спеціальність: 101 Екологія Освітня програма: Екологія та охорона навколишнього середовища	Семестр	
		3-й	3-й
		Лекцій	
		30 год	6 год
		Практичні, семінарські	
		30 год	6 год
Загальна кількість годин - 120		Лабораторні	
		0 год	0 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
		60 год	108 год
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: екзамен	
		Форма контролю: письмова	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

К07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

К12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

К17. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства;

К25. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами вивчення дисципліни є отримання компетентностей з дисципліни «Права людини та їх захист в сучасних реаліях». Знання та навички з «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища» допоможуть при вивченні дисциплін «Моніторинг довкілля», «Екологічна сертифікація та безпека праці», «Екологічний контроль», «Екологічна оцінка впливу діяльності підприємств», у виконанні кваліфікаційних (бакалаврських) робіт, а також для наступної практичної роботи на підприємствах.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду;

ПР15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів;

ПР17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів;

ПР20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства;

ПР24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Правова охорона об'єктів навколишнього середовища

Змістовий модуль 1. Правова охорона об'єктів навколишнього середовища: загальні аспекти

Тема 1. Поняття, визначення та класифікація об'єктів правової охорони навколишнього природного середовища. Нормативно-правове регулювання охорони об'єктів [1], [13] стор. 25-30; [15] стор. 25-37, [16] стор. 7-12; [17] стор. 11-42

Тема 2. Правові основи управління в галузі використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища [1], [13] стор. 25-30; [14] стор. 12-137, [18] стор. 48-52

Тема 3. Правова охорона та захист здоров'я і життя людей від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки. Правовий механізм захисту екологічних прав громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Екологічні обов'язки громадян [1], [13] стор. 41-45; [17] стор. 3-30

Тема 4. Право власності на природні ресурси та комплекси. Загальні положення права природокористування [1-4], [13] стор. 30-41, [19] стор. 107-134, [20] стор. 58-74

Тема 5. Основні напрями та складові економічного механізму природокористування та охорони об'єктів навколишнього природного середовища [13] стор. 45-50; [15] стор. 107-116, 128-144, [17] стор. 556-608

Тема 6. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення [10], [13] стор. 50-55; [15] стор. 178-223, [18] стор. 147-169

Змістовий модуль 2. Особливості правового регулювання використання та охорони окремих природних ресурсів

Тема 7. Правовий режим використання і охорони земель. Земельне законодавство та його роль у визначенні правового режиму інших природних ресурсів [4], [13] стор. 55-59; [17] стор. 427-517, [18] стор. 43-53

Тема 8. Правовий режим використання та охорони вод [2], [13] стор. 59-64; [17] стор. 388-427, [18] стор. 53-68, дод. [6] стор. 91-99, 75-90

Тема 9. Правовий режим використання та охорони надр [3], [13] стор. 64-68; [17] стор. 517-556, [18] стор. 53-68

Тема 10. Правовий режим використання і охорони лісів та нелісової рослинності. Червона книга України [13] стор. 68-73; [17] стор. 608-738, [18] стор. 92-106

Тема 11. Правовий режим використання та охорони тваринного світу [13] стор. 73-77; [17] стор. 608-738

Тема 12. Правовий режим територій і об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі України [13] стор. 77-85, [17] стор. 608-738, [18] стор. 92-106

Тема 13. Правове регулювання використання та охорони рекреаційних, лікувально-оздоровчих зон і курортів [13] стор. 81-85, [19] стор. 352-366

Тема 14. Правова охорона атмосферного повітря [3], [13] стор. 86-90; [17] стор. 114-189, [18] стор. 68-91, дод. [6] стор. 61-71, 75-90

Тема 15. Правова охорона довкілля в населених пунктах, на транспорті, в промисловості та сільському господарстві. Правове забезпечення екологічної безпеки [13] стор. 90-98. [19] стор. 385-410

Тема 16. Міжнародно-правова охорона об'єктів навколишнього природного середовища [13] стор. 99-104, [19] стор. 411-425

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
Модуль 1. Правова охорона об'єктів навколишнього середовища										
Змістовий модуль 1. Правова охорона об'єктів навколишнього середовища: загальні аспекти										
Тема 1. Поняття, визначення та класифікація об'єктів правової охорони навколишнього природного середовища. Нормативно-правове регулювання охорони об'єктів	9	2	2		5	7	1	1		5
Тема 2. Правові основи управління в галузі використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища	9	2	2		5	5				5
Тема 3. Правова охорона та захист здоров'я і життя людей від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки. Правовий механізм захисту екологічних прав громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Екологічні обов'язки громадян	9	2	2		5	4				4
Тема 4. Право власності на природні ресурси та комплекси. Загальні положення права природокористування	9	2	2		5	5				5
Тема 5. Основні напрями та складові економічного механізму природокористування та охорони об'єктів навколишнього природного середовища	3	1			2	5				5
Тема 6. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	6	1	2		3	4				4
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	45	10	10		25	30	1	1		28

1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 2. Особливості правового регулювання використання та охорони окремих природних ресурсів										
Тема 7. Правовий режим використання і охорони земель. Земельне законодавство та його роль у визначенні правового режиму інших природних ресурсів	8	2	2		4	10	1	1		8
Тема 8. Правовий режим використання та охорони вод	8	2	2		4	10	1	1		8
Тема 9. Правовий режим використання та охорони надр	8	2	2		4	10	1	1		8
Тема 10. Правовий режим використання і охорони лісів та нелісової рослинності. Червона книга України	8	2	2		4	8				8
Тема 11. Правовий режим використання та охорони тваринного світу	8	2	2		4	8				8
Тема 12. Правовий режим територій і об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі України	10	2	4		4	10	1	1		8
Тема 13. Правове регулювання використання та охорони рекреаційних, лікувально-оздоровчих зон і курортів	4	2			2	8				8
Тема 14. Правова охорона атмосферного повітря	7	2	2		3	10	1	1		8
Тема 15. Правова охорона довкілля в населених пунктах, на транспорті, в промисловості та сільському господарстві. Правове забезпечення екологічної безпеки	7	2	2		3	8				8
Тема 16. Міжнародно-правова охорона об'єктів навколишнього природного середовища	7	2	2		3	8				8
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	75	20	20		35	90	5	5		80
<i>Разом за модулем 1</i>	120	30	30		60	120	6	6		108

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Правове забезпечення раціонального природокористування та охорони об'єктів навколишнього середовища в Україні	2	1
2	Управління природокористуванням і охороною об'єктів навколишнього середовища в Україні	2	
3	Екологічні права та обов'язки громадян	2	
4	Особливості природокористування та надання права власності на природні ресурси та комплекси	2	
5	Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів	2	
6	Особливості правового регулювання використання земель	2	1
7	Особливості правового регулювання використання вод	2	1
8	Особливості правового регулювання використання надр	2	1
9	Особливості правового регулювання використання рослинного світу	2	
10	Особливості правового регулювання використання тваринного світу	2	
11	Правовий режим об'єктів природно-заповідного фонду	2	1
12	Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України	2	
13	Правова охорона атмосферного повітря	2	1
14	Правові засади екологічної безпеки населення та територій. Правове регулювання поводження з відходами	2	
15	Міжнародне співробітництво в галузі охорони об'єктів навколишнього природного середовища	2	
Всього		30	6

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять		6
2	Підготовка до практичних робіт	15	12
3	Підготовка до МКР	30	60
4	Підготовка до екзамену	15	30
Всього		60	108

Індивідуальне науково дослідне завдання

Навчальним планом при вивченні дисципліни «Екологічний контроль» виконання індивідуального науково-дослідного завдання не передбачено.

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

При викладанні дисципліни «Екологічний контроль» використовуються наступні методи навчання:

– пояснювально-ілюстративний метод – повідомлення готової інформації різними засобами (словесними, наочними, практичними) та усвідомлення і запам'ятовування цієї інформації здобувачами;

– частково-пошуковий – метод, за якого певні елементи знань повідомляє викладач, а частину здобувачі здобувають самостійно, відповідаючи на поставлені запитання чи розв'язуючи проблемні завдання;

– проблемного викладу – постановка викладачем перед здобувачами проблеми і визначення шляхів її розв'язання з приховуванням можливих пізнавальних суперечностей.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання здобувачів є:

- практичні роботи (семінари);
- модульні контрольні роботи;
- іспит

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю (практичні роботи та модульні контрольні роботи) і оцінки з іспиту. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 70 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру за виконання практичних робіт та модульних контрольних робіт.

Питома вага іспиту в загальній системі оцінок складає 30 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки іспиту.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті, а також у кінці кожного змістового модуля у вигляді модульної контрольної роботи.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Виконання практичних робіт

Практична робота		Критерії оцінювання
Денна форма	Заочна форма	
3	15	Робота виконана у встановлений термін. Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки Звіт відповідає встановленим вимогам.
2	10	Робота виконана самостійно з порушенням встановлених термінів. Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована. Звіт відповідає встановленим вимогам
1	3	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	0	Студент не дає відповіді.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: для денної форми – 45 балів (15 робіт по 3 бали); для заочної форми – 45 бали (3 роботи по 15 балів).		

Поточний модульний контроль

Включає написання комплексної контрольної роботи (МКР) за кожним змістовим модулем, яка оцінюється у 10 балів (МКР1) та 15 балів (МКР 2) і складається з таких компонентів:

Назва компоненту	Бали	Критерії оцінювання
МКР 1		
Тести (6 од)	6x1=6	3 представлених 4 варіантів, потрібно підібрати правильну відповідь
Завдання середньої складності (2од)	2x2=4	Дати обґрунтовану письмову відповідь на запитання.
МКР 2		
Тести (11 од)	11x1=11	3 представлених 4 варіантів, потрібно підібрати правильну відповідь
Завдання середньої складності (2 од)	2x2=4	Дати обґрунтовану письмову відповідь на запитання.

Завдання середньої складності

Бали	Критерії оцінювання
2	Студент надав правильну, повну, логічну відповідь, яка містить аналіз, систематизацію, узагальнення
1	Студент надав відповідь, яка має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовується невірна термінологія.
0	Студент не дає відповіді та не виконує завдання.

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Виконання практичних робіт	15x3 бали = 45 балів	3x15 балів=45 бали
Поточний модульний контроль	1x10 балів= 10 бали	1x10 балів= 10 бали
	1x15 балів= 15 балів	1x15 балів= 15 балів
Всього	70	70

Іспит

Проводиться у письмовому вигляді, оцінюється в 30 балів, і складається з таких компонентів:

Назва компоненту	Бали	Критерії оцінювання
Тести (24 од)	24x1=24	3 представлених 4 варіантів, потрібно підібрати правильну відповідь
Завдання середньої складності (3 од)	3x2=6	Дати обґрунтовану письмову відповідь на запитання або скласти схему

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
1	2	3	4	5	6
ЗМ 1	T1	Практична робота №1	3	Практична робота №1	15
	T2	Практична робота №2	3		
	T3	Практична робота №3	3		
	T4	Практична робота №4	3		
	T5	-	-		
	T6	Практична робота №5	3		
ПМК 1		Завдання	10	Завдання	10
ЗМ 2	T7	Практична робота №6	3	Практична робота №2	15
	T8	Практична робота №7	3		
	T9	Практична робота №8	3		
	T10	Практична робота №9	3		
	T11	Практична робота №10	3		
	T12	Практична робота №11,12	6	Практична робота №3	15
	T13				
	T14	Практична робота №13	3		
	T15	Практична робота №14	3		
	T16	Практична робота №15	3		
ПМК 2		Завдання	15	Завдання	15
Підсумковий контроль		Екзамен	30	Екзамен	30
Сума			100		100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

У якості наочного матеріалу під час лекційних та практичних робіт використовуються слайди, засоби масової інформації, схеми, нормативно-правові акти та інша нормативна документація. Також при виконанні практичних робіт використовується програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, тестування).

Також студентам надається можливість отримати електронний варіант конспекту лекцій та всіх методичних розробок кафедри, користування бібліотечними фондами (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Водний кодекс України Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>
3. Кодекс України про надра Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>
4. Земельний кодекс України Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
5. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
6. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
7. Закон України «Про відходи» Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>

8. Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3392-17>

9. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-16>

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

11. Постанова КМУ «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами, що підлягає ліцензуванню, та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Міністерством екології та природних ресурсів» від 28 листопада 2018 р. № 1006 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1006-2018-%D0%BF>

12. Постанова КМУ «Про затвердження критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)» від 6 березня 2019 р. № 182 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019-%D0%BF>

13. Завгородня В.М. Екологічне право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. 118с.

14. Шматько Г.В., Нікітін Ю.В. Екологія і організація природоохоронної діяльності: навчальний посібник. К.: Національна академія управління, 2005 р. 304 с

15. Сарапіна М.В., Андронов В.А., Артем'єв С.Р., Бригада О.В., Рибалова О.В. Забезпечення екологічної безпеки: підручник. Х.: НУЦЗУ, 2019. 246 с.

16. Самойленко Н. М. Райко Д.В., Аверченко В.І. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. Харків : НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. 174 с.

17. Методичний посібник для фахівців у сфері охорони навколишнього природного середовища. Краматорськ: 2017. 744 с.

18. Соколовський О., Кордубан В., Бойчук О. Методичні рекомендації по застосуванню нормативних актів з питань охорони навколишнього середовища: міський бюлетень №3. Тернопіль. Мальва-ОСО.2000. 172 с.

19. Рябець К.А. Екологічне право України. Навчальний посібник. К. Центр учбової літератури. 209. 438 с.

20. Кобецька Н.Р. Екологічне право України: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. К. Юрінком Інтер. 2008. 352 с.

Допоміжна література

1. Каракаш І.І. та інш. Екологічне право України: підручник. О. : Фенікс, 2012. - 788 с.

2. Екологічне право України. Академічний курс : підручник. За заг. ред. Ю. С. Шемшученко. 2-ге вид. К. : Юрид. думка, 2008. 720 с.

3. Шуміло О.М., Бригадир І.В., Зуєв В.А. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. Харків, 2017. – 384 с.

4. Балюк Г.І., Краснова М.В., Шемшученко Ю.С. Екологічне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрид. думка, 2008. – 856 с.

5. Гетьман А.П., Шульга М.В., Анісімова Г.В., Соколова А.К. Екологічне право України в запитаннях та відповідях : навч. посіб. Харків : Одиссей, 2008. – 480 с.

6. Нехорошков В.П. Природоохоронне інспектування: навчальний посібник. Одеська державна академія холоду. 2011 – 156 с.

7. Камінський А.І. Екологічне право України : навч. посіб. К,: Дакор, 2010.248с.

1. Магась Н.І. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Екологічне право». Частина 1. – Миколаїв: Іліон, 2021. 59 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: <http://portal.rada.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: <http://kmu.gov.ua>
3. Міністерство захиту довкілля та природних ресурсів України:
<https://mepr.gov.ua/>
4. Державна служба геології та надр України: <https://www.geo.gov.ua/>
5. Держане агентство водних ресурсів України: <https://www.geo.gov.ua/>
6. Держане агентство лісових ресурсів України: <https://forest.gov.ua/>
7. Держане агентство меліорації та рибного господарства України:
<https://darg.gov.ua/>
8. Державна екологічна інспекція України:
<https://www.dei.gov.ua/posts/111>